

Täysistunto

Tiistai 6.11.2018 klo 14.00—17.11

9. Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 9/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjäestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 13/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja Eerola.

Keskustelu

16.53 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt tosiaan käsittelyssä tämä HE 9, mihinkä edellisessä puheenvuorossani jo vähän viittasinkin. Tässä hallintovaliokunnan mietinnössä on kyse EU:n tietosuoja-asetusta täydentävästä kansallisesta lainsäädännöstä. EU:n tietosuoja-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta, ja siinä säädetään muun muassa rekisteröidyn oikeuksista sekä rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän velvollisuuksista. Tämä asetus jättää kuitenkin tiettyjä mahdollisuuksia joihinkin kansallisiin poikkeuksiin ja sitten tarvittaviin täsmennyksiin, joista säädetään tällä ehdotetulla tietosuojalailla.

Kansallista liikkumavaraa ehdotetaan käytettäväksi sellaisissa tilanteissa, joissa nykyisen henkilötietolain kumoamisesta seuraisi tarve kansalliseen säätelyyn, esimerkiksi vaikkapa henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteen säilyttämiseksi eräissä tilanteissa tai tietteellisen tutkimuksen edellytysten säilyttämiseksi mahdollisimman pitkälle nykyisen, hyväksi havaitun kaltaisina. Kansallista liikkumavaraa on mahdollista käyttää myös myöhemmin, esimerkiksi kun annetaan erityislainsäädäntöä.

Tähän kansalliseen liikkumavaraan liittyy myöskin ikäraja tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta suoraan lapselle. Valiokunta puoltaa hallituksen ehdottamaa 13 vuoden ikärajaa. Tätä nuorempi lapsi tarvitsisi vanhempien suostumuksen näitten henkilötietojen antamista edellyttävien palvelujen käyttämiseen. Suomessa tämä lapsen ikäraja olisi siten siis alempi kuin tietosuoja-asetuksessa säädetty raja — siellä tietosuoja-asetuksessa se on siis 16 vuotta. Suomen ikäraja vastaisi muitten Pohjoismaitten, siis lähinnä Ruotsin ja Tanskan, linjaa. Hallintovaliokunta pitää tärkeänä toimia, joilla vaikutetaan siihen, että lapset ja nuoret voivat toimia turvallisesti tuolla verkon ihmeellisessä maailmassa. Valiokunta on korostanut muun muassa mediataitojen merkitystä ja verkkopalveluiden käyttöehto- ja ymmärrettävyyttä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2018 vp

Tämä tietosuoja-asetus sisältää myöskin velvoitteita näille jäsenvaltioille. Esimerkiksi pitää nimetä kansallinen valvontaviranomainen ja säätää siihen liittyvistä asioista. Tämän lisäksi on sovittava yhteen tietosuoja-asetuksen mukainen henkilötietojen suoja eräiden muiden oikeuksien, kuten vaikkapa sananvapauden ja julkisuusperiaatteen, kanssa. Ehdotus tietosuojalain sisältää myös näitä koskevat ehdotukset.

Lisäksi ehdotetun tietosuojalain nojalla tämä tietosuoja-asetus tulisi eräin rajoittein sovellettavaksi myöskin silloin, kun henkilötietojen käsittely jäisi tietosuoja-asetuksen ja rikosasioiden tietosuojadirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta on antanut tässä asiassa kaksi lausuntoa.

Ensimmäisen lausunnon mukaan nämä lakiehdotukset voidaan käsitellä ihan tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, ensimmäinen lakiehdotus kuitenkin vain, mikäli valiokunnan sen eduskunnan valtiopäivätoimintaan kohdistuvasta soveltumisalasta, valvontaviranomaisen ylimpiin laillisuusvalvojiin kohdistuvasta valvontavallasta, hallinnollisten seuraamusten määräämismenettelystä sekä henkilötietolain kumoamisesta tekemät tämmöiset valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon, eli vain siinä tapauksessa.

Hallintovaliokunta pyysi perustuslakivaliokunnan lausuntoa vielä lisäksi hallinnollisen seuraamusmaksun määräämiseen liittyvästä sääntelykokonaisuudesta. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan hallintovaliokunnan lausuntopyynnön liitteenä olleet pykäläehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta kuitenkin edellytti myös muiden, erityisesti oikeusturvaan liittyvien huomautusten huomioimista tässä mietinnössä. Lisäksi valiokunta on antanut esityksestä lausunnon.

Perustuslakivaliokunnan lausuntojen johdosta hallintovaliokunta ehdottaa tätä käsillä olevaa lakiehdotusta muutettavaksi muun muassa siten, että seuraamusmaksun määrää tietosuojavaltuutetun ja apulaistietosuojavaltuutetun yhdessä muodostama ikään kuin seuraamuskollegio. Tätä seuraamusmaksua koskeva päätös tehtäisiin esittelystä, ja siihen saisi hakea muutosta valittamalla asiasta hallinto-oikeuteen.

Hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan käsillä olevassa ehdotuksessa on hallituksen esitys, lakivaliokunnan lausunto ja muu asiassa saatu selvitys huomioiden huolehdittu muiltakin osin oikeusturvaa parantavista menettelyistä. Näistä keskeisimpiä ovat muun muassa äänestysmenettelyn sääntely, muutoksenhakuoikeus seuraamusmaksupäätöksestä, sitten lisäksi seuraamusmaksun ja sen täytäntöönpanon vanhentuminen, päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus lainvoimaisena, hallinnon yleislakien soveltaminen menettelyyn, viranomaisen selvitysvastuu ja näyttövelvollisuus ja niin edelleen. Lisäksi mietinnössä ehdotetaan tähän sääntelyyn selkeytyksiä ja moninaisen terminologian täsmennyksiä. Oikeusturvanäkökohtien kannalta tärkeitä ovat myös rangaistussäännöksiin tehtävät tarkennukset.

Hallintovaliokunta tässä mietinnössä korostaa, että tietosuojasääntelyn soveltamista helpottamaan tulee olla tarjolla ymmärrettävää ohjeistusta ja erinäistä ymmärrettävää neuvontaa myöskin. Lisäksi meidän valiokunta katsoo, että resurssien riittävyttä tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanoon tulee seurata oikein aktiivisesti ja tarpeen vaatiessa sitä pitää myöskin olla mahdollista tarkistaa.

Henkilötietojen suojan toteutumisen ja valvonnan tehokkuuden kannalta on erinomaisen välttämätöntä, että Tietosuojavaltuutetun toimiston resurssien riittävyys taataan myöskin jatkossa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2018 vp

Lakiehdotus sisältää myös muutosehdotukset eduskunnan valtiopäivätoimintaa ja ylimpiä laillisuusvalvojia koskevien valtiosääntöoikeudellisten huomautusten osalta.

Perustuslakivaliokunta on myöskin edellyttänyt, että hallintovaliokunnan on siirtymäsäännöksiin varmistettava, että henkilötietojen suojaa koskevan yleislainsäädännön soveltamisala on kattavaa myös ennen poliisidirektiivin eli rikosasioiden tietosuojadirektiivin toimeenpanoon liittyvän lain voimaantuloa, mikäli tietosuojalakiehdotus hyväksytään ennen sitä.

Arvoisa puhemies! Tässä olisi vaikka kuinka paljon tähän mietintöön liittyen vielä kerrottavaa ja näin, mutta luulen, että tässä on nyt tullut tärkeimmät ja suurin osa kuulijoista on ihan tyytyväisiä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 9/2018 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.